

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Петър Делев

за дисертационния труд на Кирил Валентинов Младенов

на тема „Асирийският цар Асархадон (681-669 г. пр. Хр.)“

за получаване на образователната и научна степен „доктор“

Представеният за рецензиране дисертационен труд представлява историко-биографично изследване, посветено на живота и делата на един от великите царе в епохата на най-голямото могъщество на Асирийската империя – завоевателят на Египет Асархадон, син на войнствения Синахериб и баща на последния голям асирийски цар Ашурбанипал. От края на XIX в. Асархадон не е бил обект на цялостно монографично изследване и това определя темата на дисертацията като актуална и навременна не само в тесните рамки на зараждащата се българска асириология. Сред обстоятелствата, направили възможно подобно изследване, на първо място следва да се отбележи осъществената в последните няколко десетилетия мащабна, качествена и достъпна републикация на основните групи асирийски исторически документи.

Дисертацията има ясна и логична структура от три части, разделени на глави и параграфи, и добавени накрая приложения.

Първата част е посветена на изворите за Асархадон и неговата епоха. Различните категории документи и исторически свидетелства са разгледани подробно (обемът на тази част е 90 печатни страници), групирани според своя вид и характер, а по-важните от тях са подробно анализирани и поотделно. Водещо място тук закономерно заемат различните видове клинописни документи, съставляващи „домашната“ (собствено асирийска и в по-широк план от рамките на империята) изворова традиция; представени са и външните (библейски, египетски и старогръцки) извори с отношение към темата. Част от обилната информация е представена удобно и икономично в пригледни таблици.

Задълбоченото и многостранно изследване на изворите се е превърнало в основна предпоставка за успешното разработване на останалата част на изследването, но то има и своите самостоятелни приноси, например в подробното

разглеждане на сюжети като царската титулатура, хронологията на документите или географията на споменаваните в тях топоними.

Втората част, озаглавена „Управлението на цар Асархадон“, е централна за изследването и закономерно има най-голям обем (над половината от общия обем на дисертацията). Липсата на достатъчна яснота за хронологията на събитията, която се дължи на характера на достъпните извори, е наложила закономерно прилагането на тяхната систематизация в географски порядък, която е залегнала в структурата на тази част: след първата глава, разглеждаща проблемите около възцаряването на Асархадон, следващите три глави са посветени съответно на неговата „западна“ политика, насочена към Източното Средиземноморие от Киликия до Арабия, на завладяването на Египет – най-популярното събитие в неговото управление, и на „източната“ политика, включваща наред с взаимодействията с ред политически субекти на север и изток от същинска Асирия преди всичко коренно променените (в сравнение с тези при предшественика му Синахериб) отношения на царя с Вавилония, най-гъсто населената и важна в стопанско отношение област в обхвата на Асирийската империя.

Тази част на дисертацията включва подробно разглеждане на всички засвидетелствани в изворите събития от времето на Асархадон. Изложението е основано на внимателен анализ на изворите и обсъждане на засвидетелстваните в модерната литература, която докторантът познава детайлно, различни тези и мнения по тяхната интерпретация. Като важно постижение бих отбелязал, че той не се притеснява от авторитета на своите предшественици, критично разглежда и оценява техните мнения и постоянно се стреми да изведе и обоснове свои собствени идеи и заключения по дискутираните въпроси.

Третата част на дисертационния труд е посветена на опит за възстановяване на някои черти на характера и личността на Асархадон. Откровено вдъхновена от новаторския подход на Екарт Фрам в едно посветено на Сенахериб „психоисторическо“ изследване, тази част прави опит чрез анализа на някои запазени извори с по-личен характер (в частност царска кореспонденция) да се докосне до човека зад официалната фигура на царя. Сред разгледаните в тази част проблеми се откроява този за здравословните проблеми на Асархадон, по който Младенов защитава убедително едно нетрадиционно мнение.

В представените след този раздел „Заклучения“ авторът прави опит за синтезна оценка на управлението на цар Асархадон. Приложената „избрана“ библиография включва 584 заглавия.

Като цяло дисертацията на Кирил Младенов представлява най-пълното и подробно създавано досега синтезирано изложение за личността и управлението на асирийския владетел Асархадон. Без да е лишена от някои дребни недостатъци (например досадни технически и граматически неточности, липса на адекватен илюстративен материал), тя има характера на завършено изследване със сериозна научна стойност и аз горещо препоръчвам публикуването ѝ, по възможност на западен език.

В заключение, като смятам убедено, че дисертацията на Кирил Младенов напълно покрива необходимите изисквания, давам гласа си за присъждане на образователната и научна степен „доктор“.

София, 12 април 2017 г.

Изготвил становището:
проф. д-р Петър Делев